

Judikatūras krājums

TIESAS RĪKOJUMS (pirmā palāta)

2018. gada 10. aprīlī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Steidzamības prejudiciāla nolēmuma tiesvedība – Tiesas Reglamenta 99. pants – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Jurisdikcija vecāku atbildības jomā – Bērna aizgādība – Regula (EK) Nr. 2201/2003 – 8., 10. un 13. pants – Bērna “pastāvīgās dzīvesvietas” jēdziens – Citas dalībvalsts tiesas nolēmums par bērna dzīvesvietu – Nelikumīga aizvešana vai aizturēšana – Piekritība bērna nolaupīšanas gadījumā

Lieta C-85/18 PPU

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Judecătoria Oradea* (Oradjas pirmās instances tiesa, Rumānija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2017. gada 4. oktobrī un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 8. februārī, tiesvedībā

CV

pret

DU.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], tiesneši K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], S. Rodins [*S. Rodin*] (referents) un J. Regans [*E. Regan*],

ģenerālvokāts: P. Mengoci [*P. Mengozzi*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā Tiesas priekšsēdētāja 2018. gada 20. februāra lūgumu saskaņā ar Tiesas Reglamenta 107. pantu izvērtēt, vai šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāizskata steidzamības tiesvedībā,

ņemot vērā pirmās palātas 2018. gada 28. februāra lēmumu šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu izskatīt steidzamības tiesvedībā,

izdod šo rīkojumu.

* Tiesvedības valoda – rumāņu.

Rīkojums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes Regulas (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV 2003, L 338, 1. lpp.), interpretāciju.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts strīdā starp *CV* un *DU*, nepilngadīga bērna vecākiem, par šī bērna dzīvesvietas noteikšanu un par viņa uzturlīdzekļiem.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

- 3 Hāgā 1980. gada 25. oktobrī noslēgtās Konvencijas par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem (turpmāk tekstā – “1980. gada Hāgas konvencija”) mērķis, kā izriet no tās preambulas, tostarp ir starptautiski aizsargāt bērnus no nelabvēlīgās ietekmes, ko radījusi viņu nelikumīga aizvešana vai aizturēšana, un izstrādāt rīcību procedūru, kas nodrošinātu tūlītēju atgriešanos viņu pastāvīgās dzīvesvietas valstī. Šo konvenciju ir ratificējušas visas Eiropas Savienības dalībvalstis.
- 4 Saskaņā ar šīs konvencijas 3. pantu:

“Bērna aizvešana vai aizturēšana tiek uzskatīta par nelikumīgu, ja:

- a) saskaņā ar tās valsts likumdošanu, kurā bērns pastāvīgi dzīvoja tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas, tas ir personas, institūcijas vai kādas citas iestādes, vienas pašas vai kopīgi, tiesību uz aizbildnību pārkāpums; un
- b) aizvešanas vai aizturēšanas brīdī persona, institūcija vai kāda cita iestāde, viena pati vai kopīgi, šīs tiesības faktiski realizēja vai būtu realizējusi, ja to nekavētu aizvešana vai aizturēšana.

Šī panta a) punktā minētās tiesības uz aizbildnību var tikt nodibinātas ar likumu, ar tiesas vai administratīvu lēmumu vai ar vienošanos, kurai saskaņā ar attiecīgās valsts likumdošanu ir juridisks spēks.”

Savienības tiesības

Regula Nr. 2201/2003

- 5 Regulas Nr. 2201/2003 preambulas 12. un 17. apsvērumā ir noteikts:

“(12) Šajā regulā noteiktais piekritības pamats lietās par vecāku atbildību ir izveidots, ņemot vērā bērna intereses, jo īpaši tuvuma kritēriju. Tas nozīmē, ka piekritība ir, pirmkārt, bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstij, izņemot dažus gadījumus, kad pastāvīgā dzīvesvieta mainīta saskaņā ar vienošanos starp personām, kam ir vecāku atbildība.

[..]

- (17) Ja bērns ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts, nekavējoties jāpanāk bērna atpakaļatdošana, un šai nolūkā piemēro [1980. gada Hāgas konvenciju], kuru papildina šīs regulas noteikumi, jo īpaši tās 11. pants.”

6 Šīs regulas 1. pantā “Darbības joma” ir paredzēts:

“1. Šo regulu neatkarīgi no tiesas iestādes būtības piemēro civillietās, kas saistītas ar:

- a) laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu;
- b) vecāku atbildības iegūšanu, īstenošanu, deleģēšanu, ierobežošanu vai izbeigšanu.

2. Lietas, kas minētas 1. punkta b) apakšpunktā, var jo īpaši attiekties uz:

- a) uzraudzības tiesībām un saskarsmes tiesībām;

[..]

3. Šī regula neattiecas uz:

[..]

- e) uzturēšanas pienākumiem;

[..].”

7 Minētas regulas 2. pantā “Definīcijas” ir noteikts:

“Šajā regulā:

[..]

- 7) ar terminu “vecāku atbildība” saprot visas tiesības un pienākumus attiecībā uz bērna personu vai bērna īpašumu, kuras piešķir fiziskai vai juridiskai personai ar spriedumu, likumu izpildi vai nolīgumu, kam ir juridisks spēks. Jēdziens ietver uzraudzības tiesības un saskarsmes tiesības;

- 8) ar terminu “persona, kam ir vecāku atbildība” saprot jebkuru personu, kam ir vecāku atbildība par bērnu;

- 9) termins “uzraudzības tiesības” ietver tiesības un pienākumus, kas attiecas uz rūpēm par bērnu, un jo īpaši tiesības noteikt bērna dzīvesvietu;

[..]

- 11) ar terminu “nelikumīga aizvešana vai aizturēšana” saprot bērna aizvešanu vai aizturēšanu, ja:

- a) ar to tiek pārkāptas uzraudzības tiesības, kas iegūtas ar spriedumu, likumu vai nolīgumu, kuram ir juridisks spēks saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas,

un

- b) aizvešanas vai aizturēšanas laikā uzraudzības tiesības atsevišķi vai kopīgi tika faktiski īstenotas, vai arī tās tiktu šādi īstenotas, ja nebūtu notikusi aizvešana vai aizturēšana. Uzraudzību uzskata par kopīgi īstenotu, ja saskaņā ar lēmumu vai likumu viena persona, kam ir vecāku atbildība, nevar lemt par bērna dzīvesvietu bez citas personas piekrišanas, kam ir vecāku atbildība.”

8 Saskaņā ar šīs regulas 8. pantu “Vispārējā piekritība”:

“1. Dalībvalsts tiesām ir piekritīgas lietas par vecāku atbildību par bērnu, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī brīdī, kad tiesā iesniegta prasība.

2. Uz šā panta 1. punktu attiecas 9., 10. un 12. panta noteikumi.”

9 Regulas Nr. 2201/2003 10. pantā “Piekritība bērna nolaupīšanas gadījumos” ir paredzēts:

“Ja bērns ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts, tās dalībvalsts tiesām, kurā pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta, saglabājas piekritība, kamēr bērns nav ieguvis pastāvīgo dzīvesvietu kādā citā dalībvalstī un

a) kamēr visas personas, iestādes vai citas struktūras, kam ir uzraudzības tiesības, nav piekritušas aizvešanai vai aizturēšanai

vai

b) kamēr bērns vismaz vienu gadu nav dzīvojis minētajā citā dalībvalstī pēc brīža, kad persona, iestāde vai cita struktūra, kam ir uzraudzības tiesības, ir zinājusi vai kad tām vajadzēja zināt par bērna atrašanās vietu, un bērns nav iekārtojies savā jaunajā vidē un neizpildās viens no šādiem nosacījumiem:

- i) viena gada laikā pēc tam, kad persona, kam ir uzraudzības tiesības, ir zinājusi vai tai vajadzēja zināt par bērna atrašanās vietu, nekādas prasības par atdošanu nav iesniegtas kompetentajās tās dalībvalsts iestādēs, kurā bērns ir aizvests vai tiek aizturēts;
- ii) atpakaļatdošanas prasība, ko iesniegusi persona, kurai ir uzraudzības tiesības, ir atsaukta un jauna prasība nav iesniegta termiņā, kas noteikts i) [punktā];
- iii) lieta, ko izskata tiesa dalībvalstī, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, ir slēgta atbilstoši 11. panta 7. punktam;
- iv) spriedumu par uzraudzību, kas neparedz bērna atpakaļatdošanu, ir izdevušas tās dalībvalsts tiesas, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas.”

10 Šīs regulas 11. pantā “Bērna atpakaļatdošana” ir noteikts:

“1. Ja persona, iestāde vai cita struktūra, kam ir uzraudzības tiesības, piesakās kompetentajās iestādēs dalībvalstī ar nolūku saņemt spriedumu, pamatojoties uz [1980. gada Hāgas konvenciju], lai panāktu tā bērna atpakaļatdošanu, kurš ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts dalībvalstī, kas nav dalībvalsts, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, piemēro 2. līdz 8. punktu.

[..]

3. Tiesa, kurā iesniegts 1. punktā minētais pieteikums par bērna atpakaļatdošanu, rīkojas paātrināti tiesas procesos attiecībā uz šo pieteikumu, izmantojot ātrākās procedūras, kas paredzētas valsts tiesību aktos.

Neskarot pirmo daļu, tiesa izdod savu spriedumu ne vēlāk kā sešas nedēļas pēc pieteikuma iesniegšanas, ja vien nepastāv ārkārtēji apstākļi, kas padara to par neiespējamu.

[..]”

11 Šīs regulas 13. panta “Piekritība, kuras pamatā ir bērna klātbūtne” 1. punktā ir noteikts:

“Ja nevar noskaidrot bērna pastāvīgo dzīvesvietu un nevar noteikt piekritību, pamatojoties uz 12. pantu, piekritība ir tās dalībvalsts tiesām, kurā atrodas bērns.”

Regula (EK) Nr. 4/2009

12 Padomes Regula (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (OV 2009, L 7, 1. lpp.) saskaņā ar tās 1. panta 1. punktu ir piemērojama “uzturēšanas saistībām, kas izriet no ģimenes attiecībām, vecāku un bērnu attiecībām, laulības vai radniecības attiecībām”.

13 Šīs regulas 3. pants “Vispārēji noteikumi” ir formulēts šādi:

“Dalībvalstīs uzturēšanas saistību lietās jurisdikcija ir:

[..]

d) tiesai, kurai saskaņā ar tiesas valsts tiesību aktiem (*lex fori*) ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz vecāku atbildību, ja jautājums par uzturēšanu ir saistīts ar tādu tiesvedību, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

14 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka *CV* un *DU*, Rumānijas valstspiederīgie, bija nelaulāts pāris, kas dzīvoja Portugālē. Viņiem ir bērns, kas dzimis 2010. gada 29. oktobrī šajā dalībvalstī. Viņu dēlam ir Portugāles pilsonība.

15 2015. gada jūlijā vecāki šķīrās. Māte *DU* pameta kopīgo dzīvesvietu. Viņu bērns palika dzīvot pie tēva *CV*.

16 Pēc šīs šķiršanās vecāki saskaņā ar Portugāles tiesībām īstenoja kopīgu aizgādību, kas tostarp ietvēra tiesības noteikt bērna dzīvesvietu.

17 2016. gada 11. aprīlī māte cēla prasību Portugāles tiesā nolūkā iegūt bērna aizgādības tiesības.

18 2016. gada 25. aprīlī tēvs pameta Portugāli un atgriezās Rumānijā, aizvedot sev līdzī bērnu bez mātes piekrišanas.

19 Ar 2016. gada 15. jūlija pagaidu lēmumu Portugāles tiesa, kurā celta prasība, apmierināja mātes prasību un piešķīra viņai bērna aizgādības tiesības.

20 2017. gada 4. aprīlī māte vērsās kompetentajā Rumānijas tiesā nolūkā panākt bērna atgriešanu, balstoties uz 1980. gada Hāgas konvenciju. *Tribunalul București* (Bukarestes apgabaltiesa, Rumānija) tādējādi bija jāizskata lieta par bērna starptautisku nolaupīšanu.

21 Šī tiesa ar spriedumu civillietā uzdeva atgriezt minēto bērnu Portugālē, pamatojoties uz to, ka šī dalībvalsts ir jāuzskata par bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsti. Šo spriedumu apstiprināja *Curtea de Apel București* (Bukarestes apelācijas tiesa, Rumānija) ar 2017. gada 16. augusta spriedumu, uzskatot, ka, ņemot vērā bērna nelikumīgo aizvešanu no Portugāles uz Rumāniju, Rumānija nevar tikt uzskatīta par tā dzīvesvietas valsti.

- 22 Neraugoties uz šo tiesvedību, 2017. gada 21. aprīlī tēvs cēla prasību *Judecătoria Oradea* (Oradjas pirmās instances tiesa, Rumānija), lūdzot šo tiesu noteikt minētā bērna dzīvesvietu viņa dzīvesvietā Rumānijā un piespriest bērna mātei maksāt uzturlīdzekļus, kā arī atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 23 Šajā sakarā CV it īpaši norāda, ka kopš kopīgās dzīvesvietas pamešanas DU ir apmeklējusi viņu bērnu neregulāri un nav piedalījusies nedz bērna brīvā laika pavadīšanā, nedz audzināšanā. Arī šobrīd nekas neesot mainījies, un DU, kā apgalvo CV, kontaktējoties ar bērnu tikai reizi mēnesī pa tālruni.
- 24 Iebildumu rakstā DU lūdz prasību noraidīt un saskaņā ar Rumānijas Civilprocesa kodeksa 132. pantu izvirza iebildi par iesniedzējtiesas teritoriālās jurisdikcijas neesamību, atsaucoties uz Regulas Nr. 2201/2003 8. pantu un to, ka Rumānijas kompetentās tiesas, kurās notika tiesvedība saistībā ar bērna nolaupīšanu, iepriekšminētajos spriedumos ir nospriedušas, ka viņu bērna dzīvesvieta ir Portugālē.
- 25 Pēc šīs iebildes par jurisdikcijas neesamību izvirzīšanas tēvs lūdza iesniedzējtiesu vērsties tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par bērna “pastāvīgās dzīvesvietas” jēdziena, kāds tas būtībā ietverts Regulas Nr. 2201/2003 8. pantā, interpretāciju.
- 26 Iesniedzējtiesa norāda, ka tai vispirms ir jāizvērtē iebilde par jurisdikcijas neesamību, ko izvirzījusi minētā bērna māte, un, lai par to pieņemtu lēmumu, tai ir jāizvērtē minētais “pastāvīgās dzīvesvietas” jēdziens.
- 27 Šajā sakarā šī tiesa uzskata, ka, lai gan datumā, kurā tajā tika iesniegta pamatlaieta, minētā bērna pastāvīgā dzīvesvieta bija pie tēva Oradjā, Rumānijā, Rumānijas kompetentās tiesas iepriekš šī rīkojuma 21. punktā minētajos spriedumos bija secinājušas, ka šī bērna aizvešana no Portugāles uz Rumāniju ir bijusi nelikumīga un ka viņa pastāvīgā dzīvesvieta ir Portugālē.
- 28 Šajos apstākļos *Judecătoria Oradea* (Oradjas pirmās instances tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai bērna pastāvīgās dzīvesvietas jēdziens Regulas Nr. 2201/2003 8. panta 1. punkta izpratnē ir jāinterpretē tādējādi, ka šī pastāvīgā dzīvesvieta atbilst tai vietai, kurā bērnam ir zināms integrācijas līmenis sociālajā un ģimenes vidē, neatkarīgi no tā, ka pastāv tiesas nolēmums, kas pasludināts citā dalībvalstī pēc bērna pārcelšanās kopā ar tēvu uz tās valsts teritoriju, kurā nepilngadīgais ir integrējies šajā sociālajā un ģimenes vidē? Vai arī šajā gadījumā ir jāpiemēro Regulas Nr. 2201/2003 13. panta nosacījumi, kas nosaka piekritību, balstoties uz to, kur atrodas bērns?
- 2) Vai tas, ka nepilngadīgajam ir tās valsts pilsonība, kurā viņš dzīvojis ar tēvu, lai gan viņa vecākiem ir tikai Rumānijas pilsonība, ir būtiski, lai noteiktu pastāvīgo dzīvesvietu?”

Par steidzamības tiesvedību

- 29 Ar 2018. gada 20. februāra memorandu Tiesas priekšsēdētājs, piemērojot Tiesas Reglamenta 107. panta 3. punktu, lūdza šajā nolūkā norīkotajai palātai, proti, pirmajai palātai, izvērtēt, vai šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāpiemēro steidzamības tiesvedība.
- 30 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka no judikatūras izriet, ka Tiesa atzīst lēmumu pieņemšanas steidzamību situācijās, kad ir aizvests bērns, it īpaši, ja bērna šķiršanās ar vienu no vecākiem rada risku pasliktināt viņu esošās vai turpmākās attiecības un radīt neatgriezenisku kaitējumu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2010. gada 22. decembris, *Aguirre Zarraga*, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, 39. punkts).

- 31 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka minētais bērns, kuram ir septiņi gadi, jau gandrīz divus gadus dzīvo ar savu tēvu Rumānijā un ir šķirts no mātes, kura dzīvo Portugālē. Iesniedzējtiesa šajā sakarā atgādina, ka Rumānijas kompetentās tiesas, kuras izskatīja bērna starptautisku nolaupīšanu 1980. gada Hāgas konvencijas izpratnē, spriedumā, kas kļuvis galīgs, ir secinājušas, ka šī bērna aizvešana no Portugāles uz Rumāniju ir bijusi nelikumīga. Iesniedzējtiesa arīdzan precīzē, ka CV šajā tiesā apgalvo, ka DU ar bērnu sazinās tikai pa tālruni reizi mēnesī.
- 32 Šādos apstākļos un ņemot vērā, ka minētais bērns atrodas savai attīstībai ļoti nozīmīgā vecumā, esošās situācijas turpināšanās varētu nopietni, pat neatgriezeniski kaitēt attiecībām, kādas šim nepilngadīgajam ir ar viņa māti. Turklāt, tā kā minētā bērna sociālā un ģimenes integrācija, atbilstoši iesniedzējtiesas secinājumiem, ir jau diezgan nostiprinājusies viņa pašreizējās dzīvesvietas valstī, šīs situācijas turpināšanās varētu vēl vairāk pasliktināt viņa integrāciju ģimenes un sociālajā vidē, ja viņš, iespējams, atgrieztos Portugālē (šajā ziņā skat. spriedumu, 2010. gada 22. decembris, *Aguirre Zarraga*, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, 40. punkts).
- 33 Šajos apstākļos 2018. gada 28. februārī Tiesas pirmā palāta, pamatojoties uz tiesneša referenta priekšlikumu un uzklaušījusi ģenerālvokātu, nolēma piemērot šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu steidzamības tiesvedību.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 34 Saskaņā ar Reglamenta 99. pantu, ja uzdotais prejudiciālais jautājums ir identisks jautājumam, par kuru Tiesa jau ir sniegusi nolēmumu, ja atbilde uz šādu jautājumu skaidri izriet no judikatūras vai ja atbilde uz prejudiciālo jautājumu nerada nekādas pamatotas šaubas, Tiesa pēc tiesneša referenta priekšlikuma un pēc ģenerālvokāta uzklaušīšanas jebkurā brīdī var lemt, izdodot motivētu rīkojumu.
- 35 Šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāpiemēro šī tiesību norma.
- 36 Iesākumā ir jāatgādina, ka apstākļi, ka valsts tiesa formāli prejudiciālo jautājumu ir formulējusi, atsaucoties uz dažām Savienības tiesību normām, neliedz Tiesai sniegt šai tiesai visus interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izspriežot izskatāmo lietu, neatkarīgi no tā, vai šī tiesa savu jautājumu formulējumā ir vai nav uz tiem atsaukusies (skat. it īpaši spriedumus, 2016. gada 29. septembris, *Essent Belgium*, C-492/14, EU:C:2016:732, 43. punkts, kā arī 2017. gada 15. februāris, *W un V*, C-499/15, EU:C:2017:118, 45. punkts).
- 37 Šajā ziņā Tiesas atbildei uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem ir jāļauj tai pieņemt lēmumu par iebildi par piekritības neesamību, ko DU tajā izvirzījusi, pamatojoties uz Regulas Nr. 2201/2003 8. pantu, jo minētā tiesa uzskata, ka šī iebilde ir jāizskata pirms pārējām iebildēm un pirms lēmuma pieņemšanas pēc būtības.
- 38 Šādā kontekstā ir svarīgi secināt, ka pamatlietā runa ir par bērna nelikumīgu aizvešanu 1980. gada Hāgas konvencijas 3. panta pirmās daļas un Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punkta izpratnē.
- 39 No šīm tiesību normām izriet, ka nelikumīga bērna aizvešana vai aizturēšana, kas šajās tiesību normās definēta ļoti līdzīgi, ir notikusi tad, ja aizvešana vai aizturēšana notikusi, pārkāpjot tiesības uz aizgādību, kas nodibinātas ar tiesas lēmumu, ar likumu vai vienošanos, kam saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas, ir juridisks spēks (skat. spriedumu, 2017. gada 8. jūnijs, *OL*, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 36. punkts).
- 40 Šajā gadījumā pamatlietā minēto bērnu viņa tēvs aizveda uz Rumāniju bez mātes piekrišanas, pārkāpjot aizgādības tiesības, kas abiem vecākiem kopīgi piešķirtas saskaņā ar tās dalībvalsts tiesībām, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms aizvešanas, proti, Portugāles Republikas tiesībām. Ir arī skaidrs, ka Rumānijas tiesas, kurās saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 11. pantu ir celta prasība par lēmuma

pieņemšanu, pamatojoties uz 1980. gada Hāgas konvenciju, lai panāktu bērna atgriešanu, ar spriedumu, kas ieguvis *res judicata* spēku, ir apstiprinājušas minētās aizvešanas nelikumīgo raksturu un uzdevušas atgriezt minēto bērnu Portugālē.

- 41 No tā izriet, ka tādos apstākļos kā pamatlietā dalībvalsts tiesas piekritība attiecībā uz bērna, kas ticis nelikumīgi aizvests, vecāku atbildību nav jānosaka, ņemot vērā vispārējās piekritības noteikšanas nosacījumus, kas paredzēti Regulas Nr. 2201/2003 8. panta 1. punktā un minēts prejudiciālajos jautājumos un kas attiecas uz nelikumīgas aizvešanas uz citu dalībvalsti gadījumu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2010. gada 22. decembris, *Mercredi*, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 42. punkts).
- 42 Faktiski saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 8. panta 2. punktu vispārējās piekritības noteikšanas nosacījums, kas minēts šī panta 1. punktā, ir piemērojams, ja ir ievēroti šīs regulas 10. panta noteikumi, kuros ir paredzēts īpašs noteikums bērna nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas gadījumā.
- 43 Turklāt jānorāda, ka iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi attiecas tikai uz Regulas Nr. 2201/2003 interpretāciju, lai gan no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pamatlieta attiecas ne tikai uz vecāku atbildību, bet arī uz pienākumu maksāt uzturlīdzekļus, kas saskaņā ar šīs regulas 1. panta 3. punkta e) apakšpunktu ir izslēgti no minētās regulas piemērošanas jomas.
- 44 Tādēļ saskaņā ar judikatūru, kas atgādināta šī rīkojuma 36. punktā, ir jāpārformulē uzdotie jautājumi attiecībā uz Regulas Nr. 2201/2003 10. pantu par piekritību bērna nolaupīšanas gadījumā un Regulas Nr. 4/2009 3. pantu par jurisdikciju lēmumu saistībā ar pienākumu maksāt uzturlīdzekļus pieņemšanā.
- 45 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāuzskata, ka ar šiem jautājumiem, kas ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 2201/2003 10. pants un Regulas Nr. 4/2009 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tās valsts, uz kuru viens no nepilngadīga bērna vecākiem to ir nelikumīgi aizvedis, tiesas ir kompetentas lemt par prasību, ko šis vecāks ir cēlis par aizgādības tiesībām un uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumu attiecībā uz šo bērnu, ja pēc šīs aizvešanas bērnam ir izveidojusies zināma sociāla un ģimenes integrācija šajā dalībvalstī, kuras pilsonība turklāt ir abiem tā vecākiem, lai gan pastāv pagaidu tiesas lēmums, ko pieņēmušas tās valsts tiesas, kurā bērns dzīvoja pirms šīs aizvešanas, un ar ko viņa aizgādības tiesības tikušas piešķirtas otram vecākam un šī bērna dzīvesvieta noteikta šī otra vecāka adresē, bērna sākotnējās pastāvīgās dzīvesvietas valstī, kuras pilsonība viņam turklāt ir.
- 46 Bērna nelikumīgas aizvešanas gadījumā ar Regulas Nr. 2201/2003 10. pantu parasti piekritība vecāku atbildības jomā tiek piešķirta tās dalībvalsts tiesām, kurā bijusi bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms viņa aizvešanas. Principā šī piekritība tiek saglabāta un netiek nodota, ja vien bērns nav ieguvis pastāvīgu dzīvesvietu citā dalībvalstī un ja tostarp nav izpildīts kāds no alternatīvajiem šajā 10. pantā minētajiem nosacījumiem (spriedums, 2010. gada 1. jūlijs, *Povse*, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, 41. punkts).
- 47 Pamatlietā nav apstrīdēts, ka minētā bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms viņa nelikumīgās aizvešanas uz Rumāniju bija Portugālē.
- 48 Attiecībā uz pagaidu tiesas lēmuma par bērna aizgādības tiesību piešķiršanu, kādu pasludinājušas Portugāles tiesas pamatlietā, ar kuru minētā bērna dzīvesvieta ir noteikta mātes dzīvesvietā Portugālē, sekām ir jāatgādina, ka Regulas Nr. 2201/2003 10. pantā ir paredzēta tieši tāda situācija, kad bērns pēc nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas iegūst jaunu pastāvīgo dzīvesvietu (spriedums, 2017. gada 8. jūnijs, *OL*, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 55. punkts). Kā jau tika norādīts šī rīkojuma 39. punktā, aizvešana vai aizturēšana ir nelikumīga it īpaši tad, ja tikušas pārkāptas aizgādības tiesības, kas izriet no tiesas lēmuma.

- 49 Līdz ar to šāda pagaidu tiesas lēmuma pastāvēšana nevar būt izšķirošā, lai noteiktu minētā bērna “pastāvīgo dzīvesvietu” Regulas Nr. 2201/2003 izpratnē, jo šis “pastāvīgās dzīvesvietas” jēdziens galvenokārt ataino jautājumu par faktu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2017. gada 8. jūnijs, *OL*, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 54. punkts).
- 50 Arī pieņemot, ka minētais bērns pamatlietā ir ieguvis jaunu pastāvīgo dzīvesvietu Rumānijā šīs regulas izpratnē, ir jāsecina, kā atgādināts šī rīkojuma 46. punktā, ka šī tiesa nevar atzīt sevi par kompetentu, piemērojot minētās regulas 10. pantu, tās dalībvalsts tiesu vietā, kurā bija šī bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms viņa aizvešanas, ja vien nav izpildīts arī kāds no alternatīvajiem šī 10. panta a) un b) punktā minētajiem nosacījumiem.
- 51 Šajā ziņā Tiesai jau ir bijusi iespēja uzsvērt, ka Regulas Nr. 2201/2003 mērķis ir atturēt no bērnu aizvešanas starp dalībvalstīm un ka tādas bērna nelegālas aizvešanas kā pamatlietā izskatītā sekām principā nebūtu jābūt tās dalībvalsts, kurā bija šī bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms viņa aizvešanas, tiesu piekritības pārņemšanai uz tās dalībvalsts tiesām, kurp bērns ticis aizvests, tai skaitā gadījumā, ja pēc šīs aizvešanas bērns ir ieguvis pastāvīgu dzīvesvietu šajā otrajā valstī. Tādēļ tā ir uzskatījusi, ka Regulas Nr. 2201/2003 10. panta a) un b) punktā minētie nosacījumi ir jāinterpretē šauri (spriedums, 2010. gada 1. jūlijs, *Povse*, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, 43.–45. punkts).
- 52 Pamatlietā no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem nekādi neizriet, ka būtu izpildīts kāds no šiem nosacījumiem. Faktiski, no vienas puses, ņemot vērā bērna mātes celtās prasības Portugāles un Rumānijas tiesās, nevar būt ne runas par piekrišanu bērna aizvešanai vai aizturēšanai, ko veikusi persona, kam ir aizgādības tiesības Regulas Nr. 2201/2003 10. panta a) punkta izpratnē. No otras puses, ņemot vērā pieteikumu par atgriešanos, kas iesniegts mazāk nekā gadu pēc minētā bērna aizvešanas, kuru apmierinājušas Rumānijas tiesas, un tā kā, šķiet, Portugāles tiesas nav pieņēmušas lēmumu par aizgādību, kas neietver atgriešanos, neviens no šīs regulas 10. panta b) punktā paredzētajiem nosacījumiem nevar tikt uzskatīts par izpildītu.
- 53 Līdz ar to tādā situācijā kā pamatlietā ir jāuzskata, ka piekritība izskatīt prasību par šī bērna aizgādību atbilstoši Regulas Nr. 2201/2003 10. pantam ir tās dalībvalsts tiesām, kurā bija minētā bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms viņa nelikumīgās aizvešanas.
- 54 Attiecībā uz iesniedzējtiesas kompetenci lemt par prasību par uzturlīdzekļiem ir jāatgādina, ka Regulas Nr. 4/2009 3. panta d) punktā ir paredzēts, ka dalībvalstīs var būt kompetenta lemt par pienākumu maksāt uzturlīdzekļus tā tiesa, kas saskaņā ar tās valsts, kurā atrodas tiesa, likumu ir kompetenta izskatīt prasību par vecāku atbildību, ja prasība par uzturēšanas pienākumu ir tās papildprasība, ja vien šī kompetence nav balstīta vienīgi uz vienas no pusēm pilsonību. Piemērojot šo tiesību normu, tiesai, kurai ir piekritība atbilstoši Regulas Nr. 2201/2003 10. pantam, principā ir piekritība lemt arī par prasību par uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumu, kas ir papildprasība prasībai par vecāku atbildību, ko tā izskata (šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 12. novembris, *L*, C-656/13, EU:C:2014:2364, 35. punkts, un rīkojumu, 2018. gada 16. janvāris, *PM*, C-604/17, nav publicēts, EU:C:2018:10, 32. punkts).
- 55 Ciktāl, kā izriet no šī rīkojuma 53. punkta, Rumānijas tiesām, piemērojot Regulas Nr. 2201/2003 10. pantu, nav piekritības izskatīt prasību par vecāku atbildību attiecībā uz pamatlietā minēto bērnu, tām nav arī piekritības izskatīt prasību par uzturlīdzekļiem, pamatojoties uz Regulas Nr. 4/2009 3. panta d) punktu. Turklāt no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem neizriet, ka šīm tiesām tomēr varētu būt piekritība lemt par pienākumiem maksāt uzturlīdzekļus citā statusā saskaņā ar Regulu Nr. 4/2009.
- 56 Līdz ar to, ņemot vērā elementus, kas ir Tiesas rīcībā, iesniedzējtiesai nav piekritības lemt nedz par prasību attiecībā uz aizgādību, nedz par *CV* un *DU* bērna uzturlīdzekļiem, jo šī piekritība ir Portugāles tiesām.

- 57 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2201/2003 10. pants un Regulas Nr. 4/2009 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tādā lietā kā pamatlieta, kurā bērnu, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir bijusi kādā dalībvalstī, viens no tā vecākiem nelegāli ir aizvedis uz citu dalībvalsti, šis citas dalībvalsts tiesām nav piekritības lemt par prasību par aizgādības tiesībām vai par uzturlīdzekļu noteikšanu attiecībā uz šo bērnu, ja nav nekādu pierādījumus, ka otrs no vecākiem ir piekritis bērna aizvešanai vai nav iesniedzis pieteikumu par bērna atgriešanos.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 58 Tā kā attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, tai ir jālemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) izdod rīkojumu:

Padomes Regulas (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu 10. pants un Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tādā lietā kā pamatlieta, kurā bērnu, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir bijusi kādā dalībvalstī, viens no tā vecākiem nelegāli ir aizvedis uz citu dalībvalsti, šis citas dalībvalsts tiesām nav piekritības lemt par prasību par aizgādības tiesībām vai par uzturlīdzekļu noteikšanu attiecībā uz šo bērnu, ja nav nekādu pierādījumus, ka otrs no vecākiem ir piekritis bērna aizvešanai vai nav iesniedzis pieteikumu par bērna atgriešanos.

[Paraksti]